

Nieuwsbrief ProDemos

nummer 4 | 2018

p. 4-5 | Dit najaar organiseren we de collegereeks 'Democratie en burgerschap', over de huidige stand én toekomst van het burgerschapsonderwijs. Tom van der Meer beantwoordt alvast drie prangende vragen.

p. 2
Kamervragen!

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

Foto: Bart van Vliet

In dit nummer

p. 8 | Verkiezingsjaar 2019

p. 2 | Lees over ons nieuwe educatieve programma 'Kamervragen', met een politieke talkshow waarin leerlingen vragen mogen afvuren op Tweede Kamerleden en met stemkastjes bepalen over welke thema's de talkshow moet gaan. De inschrijving opent op 5 november.

En verder...

p. 6 | In beeld: Nacht van de Dictatuur

p. 10 | Kindermiljoenennota

p. 11 | Spel over het waterschap

p. 12 | Achter de schermen bij: Gastlessen op locatie

Nieuw programma: Kamervragen

Vanaf februari 2019 kunnen scholieren bij ons het gloednieuwe 'Kamervragen' meemaken: een interactief programma met een aansprekende vorm, dat de leerlingen ook inhoudelijk stevig uitdaagt. Het format is dat van een onderhoudende 'late night' talkshow (denk aan College Tour of Jinek), met twee echte Kamerleden, een gooi-microfoon, pakkende filmpjes en een loungebank met sfeerlicht.

Aan het begin van de talkshow kiezen de leerlingen met stemkastjes over welke twee onderwerpen ze de mening van de politici willen horen. De politici gaan bij de passende emoji staan en

lichten hun 'gevoel' toe. Een ander element van de show is de 'vragentombola': de presentator trekt uit een glazen bol een briefje met vraag. De leerling die de vraag had bedacht mag hem zelf voorlezen, waarna de Kamerleden antwoord geven.

Natuurlijk brengen de leerlingen tijdens dit programma ook allemaal een bezoek aan de Tweede Kamer.

Onderwijsniveau: havo/vwo
De inschrijving opent op
5 november 2018

prodemos.nl/kamervragen

Politiek Café met premier Rutte

Op woensdagavond 7 november organiseerden ProDemos en de Bibliotheek Schilderswijk een wel heel bijzonder Politiek Café: in de Haagse Schilderswijk ging minister-president Mark Rutte in gesprek met ruim 200 mensen, waaronder veel wijkbewoners, over samenleven in diversiteit. Mark Rutte en de bewoners wisselden van gedachten over integratie, discriminatie en leiderschap, waarbij kansen voor jongeren de rode draad van de discussie vormden. Er was op ingezet om het gesprek zo persoonlijk mogelijk te maken, zodat de aanwezigen vrijuit met de premier konden praten over alles wat hen bezighoudt. Het verslag van de avond is terug te lezen op www.prodemos.nl/verslagen

Foto: Bart van Vliet

ProDemos op Instagram

Onder het motto 'beter laat dan nooit' heeft ProDemos sinds kort een heus Instagram-profiel. Mooie plaatjes van het Binnenhof, een vleermuis die laatst in ons kantoor ter aarde stortte (maar gelukkig gered werd) en stories over onze evenementen (hoe een dissident werd afgevoerd tijdens de Nacht van de Dictatuur bijvoorbeeld). Ze zijn allemaal te zien op [instagram.com/prodemos](https://www.instagram.com/prodemos).

PartijenWijzer

In politiek Den Haag lijkt het soms alleen over losse issues te gaan. Hoe kom je er dan achter met welke partijen je *ideologisch* het meest verwant bent? Hiervoor heeft ProDemos de PartijenWijzer.

In 2018 is de PartijenWijzer grondig vernieuwd. In deze webtool geef je nu je mening over 12 belangrijke politieke thema's door gouden, zilveren en bronzen medailles uit te delen aan standpunten. Aan het eind wordt duidelijk welke partij bij jou het hoogste scoort.

In tegenstelling tot de StemWijzer is de PartijenWijzer speciaal ontworpen om verkiezingen en het nieuws van alledag te overstijgen. Geen stellingen dus over een kinderpardon, een Nexit of de uitbreiding van luchthavens. Wel over je visie op immigratie en integratie, Europese samenwerking of het milieu.

Probeer 'm uit op www.partijenwijzer.nl!

Collegereeks: ‘Democratie en burgerschap: van wetenschap tot in de klas’

In politiek en wetenschap worden grote zorgen geuit over de geringe mate waarin Nederlandse jongeren de kernwaarden van de democratische rechtsstaat ondersteunen. Onderwijsminister Arie Slob vindt daarom meer (en verplicht) onderwijs over democratie, rechtsstaat en gelijkheid hard nodig. De Universiteit van Amsterdam en ProDemos slaan de handen ineen voor een collegereeks over dit onderwerp.

BURGERSCHAP EN DE ROL VAN HET ONDERWIJS

Staan de democratische kernwaarden onder jongeren werkelijk onder druk, of zijn er misschien andere dingen aan de hand? Houden politici zich zelf wel aan de kernwaarden? Wat is de rol van het Nederlandse onderwijssysteem: hoe staan burgerschapsonderwijs en maatschappijleer ervoor na de

Foto: Bart van Vliet

Praktische informatie

Data

12, 19 en 26 november en 10 december

Tijden

20.00 – 21.30 uur (inloop vanaf 19.30 uur)

Waar

ProDemos, Hofweg 1, Den Haag

Toegang

De colleges zijn gratis toegankelijk, maar alleen na aanmelding (via prodemos.nl/burgerschap).

invoering in 2006 en wat zijn de plannen voor de toekomst? En hoe schep je als leraar een goed klas-klimaat en bespreek je controversiële onderwerpen in de klas?

Op vier maandagavonden vertellen wetenschappers (uit de politicologie, sociologie en onderwijskunde) over hun bevindingen en ervaringen.

OPZET VAN DE COLLEGES

12 november 2018

Democratische waarden onder druk?

Prof. dr. Tom van der Meer, Universiteit van Amsterdam

De laatste jaren zijn verschillende alarmerende boeken verschenen die beweren dat de democratie onder druk staat. Sommigen wijzen daarbij naar jongeren (omdat die de democratische kernwaarden niet zouden ondersteunen), anderen naar politici (omdat die zich alleen aan de kernwaarden zouden houden als het ze uitkomt). Wat is er precies aan de hand? En wat is het bewijs dat de kernwaarden eroderen?

19 november 2018

Burger of koopman? Burgerschap, economie en ongelijkheid in het Nederlandse onderwijs

Prof. dr. Herman van de Werfhorst, Universiteit van Amsterdam

Het Nederlandse onderwijsstelsel bereidt leerlingen zo goed mogelijk voor op de arbeidsmarkt en is daarmee sterk gericht op de economische waarde van het onderwijs. We verwachten van scholen echter ook dat ze leerlingen socialiseren tot zelfstandige burgers én dat ze zorgen voor gelijke kansen. Op dat vlak gaat het een stuk minder goed. Wat moet er gebeuren en hoe gaat dit in andere landen?

26 november 2018

Klasklimaat: Het omgaan met controversiële onderwerpen in de klas

Prof. dr. Ellen Claes, Katholieke Universiteit Leuven

In het derde college staat de praktijk centraal: wat is de rol van leraren in het omgaan met verschillen tussen leerlingen, en hoe bespreek je moeilijke onderwerpen in de klas? Na het college gaat prof. dr. Ellen Claes in gesprek met de andere sprekers en de zaal.

10 december 2018

De staat van burgerschapsonderwijs en een blik op de toekomst

Prof. dr. Geert ten Dam, Universiteit van Amsterdam

In het laatste college benadert prof. dr. Geert ten Dam de socialisatie van democratische waarden vanuit een beleidsmatige invalshoek. Wat zijn effectieve manieren om burgerschapscompetenties te bevorderen en in hoeverre kan het onderwijs compenseren voor sociale ongelijkheid op dit terrein? Na afloop gaat zij in gesprek met de andere sprekers en de zaal.

Foto: Herman Zonderland

Drie vragen aan Tom van der Meer

Voor wie is deze collegereeks bedoeld?

Voor beleidsmakers, docenten, en iedereen die geïnteresseerd is in de democratie.

Jongeren zouden democratische kernwaarden niet ondersteunen. Wat voor waarden zijn dat dan?

Denk aan steun voor meerderheidsbesluiten, minderheidsrechten, vrijheid van meningsuiting, scheiding der machten, etc. Maar het gaat ook over respect voor andersdenkenden en, andersom, over steun voor radicalisme.

Heeft het onderwijs hier wel invloed op? Licht het niet simpelweg aan de leeftijdsfase?

Dat is de hamvraag. Maar ook als het aan de leeftijd ligt, betekent dat absoluut niet dat docenten (of scholen, of ouders, of vrienden) geen invloed zouden hebben op de democratische ontwikkeling van jongeren. Jongeren ontwikkelen hun opvattingen natuurlijk niet in een isolement.

In beeld: Nacht van de Dictatuur

Vrijdag 14 september, de avond voor de Dag van de Democratie, vond in Den Haag de Nacht van de Dictatuur plaats. Techjournalist en schrijver Jamie Bartlett opende de avond. Hij sprak over de gevaren van de digitale revolutie voor de democratie, zoals de macht van techreuzen en het verlies van soevereiniteit van staten door digitale inmenging van buitenlandse actoren.

In lijn met de openingslezing was het thema van de Nacht dit jaar 'Hoe volgzzaam ben jij?'. Dat werd uitgedragen in het campagnebeeld (een blind lammetje) en op de avond zelf doordat bezoekers de bevelen van het 'beveiligingspersoneel' moesten opvolgen en (quasi) scanbare polsbandjes moesten dragen. Programmaonderdelen waren onder

andere het dictatordiner met Gerdi Verbeet, rondleidingen rondom het Binnenhof (over politiek moorden) of in de Gevangenpoort, exposities, een *virtual reality* film over Pyongyang etc. De afsluiting was in handen van de heren van De Speld Live, die het onderwerp 'dictatuur' op satirische wijze behandelden.

Herindelingsverkiezingen

21 november 2018

Op 21 november 2018 zijn er herindelingsverkiezingen in 37 gemeenten. Hieruit ontstaan 12 nieuwe gemeenten. ProDemos biedt ook bij deze verkiezingen informatie voor potentiële kiezers.

STEMWIJZERS

Voor vier van de twaalf nieuwe gemeenten hebben we een StemWijzer gemaakt: Groningen, Haarlemmermeer, Noardeast-Fryslân en West Betuwe.

stemwijzer.nl

INFORMATIEBIJENKOMSTEN

Voor alle gemeenten geldt ons aanbod voor informatiebijeenkomsten: maatschappelijke organisaties of verenigingen kunnen ons gratis uitnodigen om te vertellen waar de gemeenteraadsverkiezingen over gaan en hoe het stemmen werkt. We willen daarmee vooral mensen bereiken die een (gevoel van) afstand tot de democratie hebben, en hen het zelfvertrouwen geven om toch ook te gaan stemmen.

prodemos.nl/schuiftaan

VOOR MENSEN MET EEN LICHT VERSTANDELIJKE BEPERKING

Voor organisaties die werken met licht verstandelijk beperkten hebben we de website stemjijook.nu geactualiseerd. Op deze website staat informatie over verkiezingen en democratie, en een uitleg over stemmen. Ook kunnen organisaties via deze website de

workshop 'Stem jij ook?' aanvragen. Voor organisaties en instellingen die zelf aan de slag willen, hebben we een online toolbox beschikbaar waarmee ze zelf een 'Schuift aan'- of 'Stem jij ook?'-bijeenkomst kunnen organiseren.

LESMATERIAAL

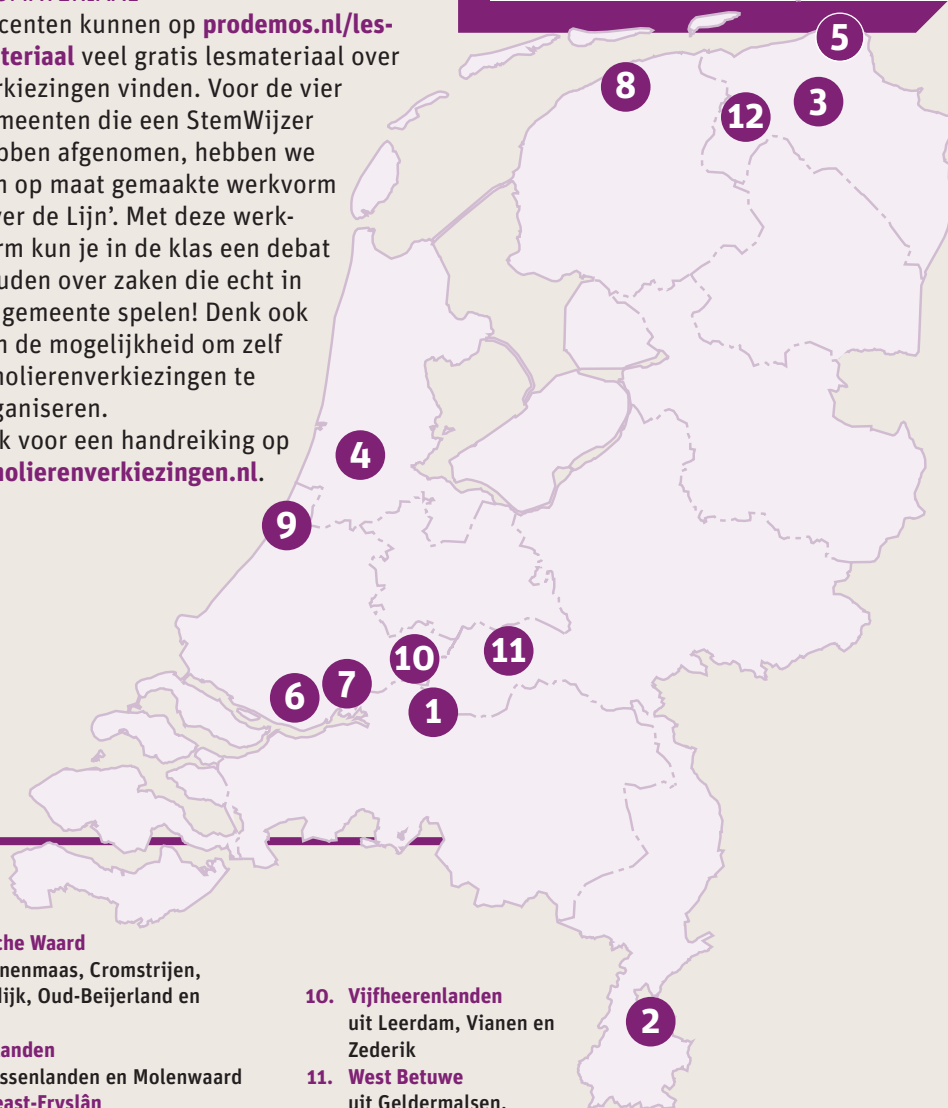
Docenten kunnen op prodemos.nl/lesmateriaal veel gratis lesmateriaal over verkiezingen vinden. Voor de vier gemeenten die een StemWijzer hebben afgenomen, hebben we een op maat gemaakte werkvorm 'Over de Lijn'. Met deze werkvorm kun je in de klas een debat houden over zaken die echt in de gemeente spelen! Denk ook aan de mogelijkheid om zelf scholierenverkiezingen te organiseren.

Kijk voor een handreiking op scholierenverkiezingen.nl.

Wat speelt er in... Noardeast-Fryslân?

Vijf stellingen uit de StemWijzer

- Nieuwe woningen moeten nog steeds een gasaansluiting kunnen krijgen.
- De gemeente moet zich verzetten tegen de waterpeilverhoging in het Lauwersmeer.
- De gemeente moet meer geld steken in Friese sporten als fierljeppen en kaatsen.
- De gemeente moet schoolzwemmen betalen voor alle basisschoolkinderen.
- De gemeente moet haar medewerking aan de gaswinning stoppen, ook als het Rijk dan het extra geld voor welzijn, cultuur en sport weer intrekt.

Welke gemeenten?

- 1. Altena**
uit Aalburg, Werkendam en Woudrichem
- 2. Beekdaelen**
uit Nuth, Onderbanken en Schinnen
- 3. Groningen**
uit Groningen, Haren en Ten Boer
- 4. Haarlemmermeer**
uit 'Haarlemmerliede en Spaarnwoude', en Haarlemmermeer
- 5. Het Hogeland**
uit Bedum, De Marne, Eemmond en Winsum
- 6. Hoeksche Waard**
uit Binnenmaas, Cromstrijen, Korendijk, Oud-Beijerland en Strijen
- 7. Molenlanden**
uit Giessenlanden en Molenwaard
- 8. Noardeast-Fryslân**
uit Dongeradeel, Ferwerderadiel, en 'Kollumerland en Nieuwkruisland'
- 9. Noordwijk**
uit Noordwijk en Noordwijkerhout
- 10. Vijfheerenlanden**
uit Leerdam, Vianen en Zederik
- 11. West Betuwe**
uit Geldermalsen, Lingewaal en Neerijnen
- 12. Westerkwartier**
uit Grootegast, Leek, Marum, Zuidhorn en een deel van Winsum

20 MAART 2019

Provinciale Staten

Bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten ligt de opkomst vaak erg laag, terwijl deze verkiezingen toch van groot belang zijn. Niet alleen voor het beleid in de provincies maar ook voor de samenstelling van de Eerste Kamer. Behoudt de coalitie haar meerderheid in de Eerste Kamer? En wat voor gevolgen heeft deze uitslag voor de landelijke plannen? Mensen hebben vaak geen idee wat hun stem voor de Provinciale Staten kan betekenen.

Waterschapsverkiezingen

Het bestuur van een waterschap bestaat uit een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter (die ook wel dijkgraaf of watergraaf wordt genoemd). We mogen een deel van de leden van het algemeen bestuur kiezen, namelijk die leden die het algemeen belang vertegenwoordigen. Een ander deel van het algemeen bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de drie specifieke belangengroepen (agrariërs, natuurbeheerders en bedrijven). Deze vertegenwoordigers worden niet gekozen, maar benoemd door organisaties van deze belangengroepen.

23 MEI 2019

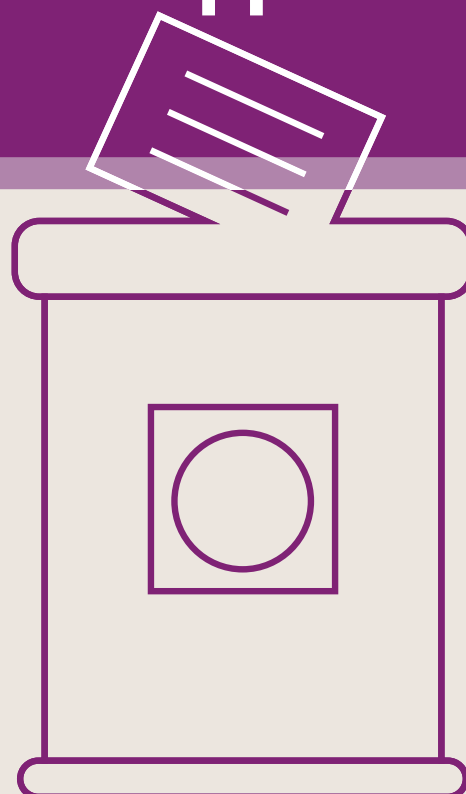
Europese verkiezingen

De verkiezingen voor het Europees Parlement worden in Nederland op 23 mei gehouden. In de andere EU-landen kan het op een andere dag zijn, maar wel in dezelfde week. We stemmen op nationale politieke partijen, die deel uitmaken van één van de acht Europese fracties. Deze fracties zijn niet gevormd op basis van nationaliteit maar op politieke kleur. De Europese fracties zijn 'breder' dan die in Nederland: in Nederland is er bijvoorbeeld een duidelijk verschil tussen de VVD en D66, maar op Europees niveau vallen beide partijen onder één fractie.

Verkiezingen in 2019

Provinciale Staten, Waterschappen en Europees Parlement

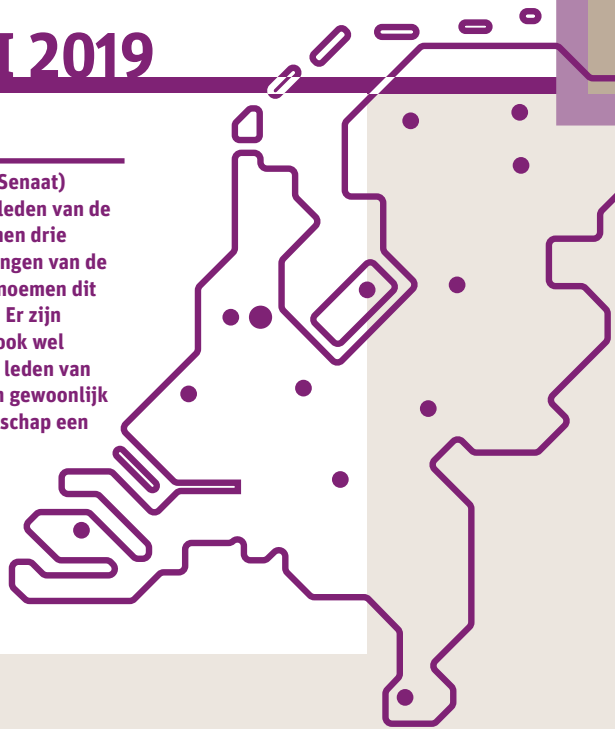
Na het voorproefje van de herindelingsverkiezingen wordt vooral 2019 een druk verkiezingsjaar, waarin we mogen stemmen voor maar liefst drie bestuurlijke niveaus. Rondom al deze verkiezingen organiseert ProDemos allerlei activiteiten voor verschillende doelgroepen.

27 MEI 2019

Eerste Kamer

De Eerste Kamer (of de Senaat) wordt gekozen door de leden van de Provinciale Staten, binnen drie maanden na de verkiezingen van de Provinciale Staten. We noemen dit 'getrapte' verkiezingen. Er zijn 75 Eerste Kamerleden, ook wel senatoren genoemd. De leden van de Eerste Kamer hebben gewoonlijk naast het Kamerlidmaatschap een andere baan. De Eerste Kamer komt één maal per week bijeen, meestal op dinsdag.

Wilt u een overzicht van ál onze verkiezingsactiviteiten? Kijk dan op prodemos.nl/verkiezingen!

Magazines en Doeboek

In samenwerking met de Eerste Kamer maken we een verkiezingsmagazine over de verkiezingen voor de Provinciale Staten, de waterschappen en de Eerste Kamer. Er komt een editie voor havo/vwo en voor (v)mbo. Voor kinderen van groep 7 en 8 maken we een vrolijk Doeboek.

prodemos.nl/verkiezingen

Kinder- en Scholierenverkiezingen

Wat is er nu leuker dan lessen over verkiezingen afsluiten met zelf stemmen? Daarom organiseren we ook dit jaar weer Kinder- en Scholierenverkiezingen. Vaak is de uitslag van deze verkiezingen een goede indicator voor de uitslag van de daadwerkelijke verkiezingen.

scholierenverkiezingen.nl

Toolbox First Time Voters

Met de Toolbox First Time Voters kan iedereen met didactische vaardigheden zelf een rijk gevulde les over de verkiezingen geven aan jonge mensen die voor het eerst mogen stemmen. Als ze nu gaan stemmen, blijven ze dat later vaak ook doen. We hopen dat vooral docenten en gemeenten er gebruik van maken.

prodemos.nl/ftv

Festival

Zowel op de dag van de Provinciale Statenverkiezingen als op de dag van de Europese Parlementsverkiezingen organiseren we bij zes onderwijsinstellingen in Nederland een verkiezingsfestival.

prodemos.nl/verkiezingsfestival

Verkiezingsvlog

Een vlog dat studenten bijpraat over de werking en praktijk van Europese instellingen en de Europese politiek.

prodemos.nl/vlog

Voor een breed publiek

StemWijzers

Weet je nog niet wat je wilt gaan stemmen? De StemWijzer is een goed beginpunt om je te verdiepen in de verkiezingen. In maximaal dertig stellingen ontdek je met welke partij je de meeste standpunten deelt. Er komen StemWijzers voor enkele provincies en ook voor de Europese verkiezingen.

stemwijzer.nl

Informatiebijeenkomsten

Verenigingen en maatschappelijke instellingen kunnen bij ons een (gratis) informatiebijeenkomst over de verkiezingen aanvragen. Lees meer op prodemos.nl/schuiftaan, of stuur een mail naar Jelmer van der Zee (j.vanderzee@prodemos.nl).

prodemos.nl/schuiftaan

Verkiezingskrant

In Nederland zijn rond de 1,3 miljoen mensen van boven de 16 die moeite hebben met taal. Voor hen lijkt politiek vaak bij voorbaat al veel te moeilijk,

maar politiek gaat over iedereen. Daarom maken we een speciale 'verkiezingskrant in gewone taal', zodat ook laaggeletterden zich kunnen informeren.

prodemos.nl/verkiezingen

Voor mensen met een lichte verstandelijke beperking

Stem jij ook?

We maken een speciale verkiezingskrant ('Stem jij ook?') voor mensen met een lichte verstandelijke beperking. Daarnaast is er een website, organiseren we workshops en ontwikkelen we een toolbox waarmee instellingen zelf een workshop kunnen verzorgen.

stemjijook.nu

Voor het onderwijs

Gastlessen

Tijdens de twee verkiezingsperiodes staan de mbo-gastlessen uiteraard in het teken van de Provinciale Statenverkiezingen en vervolgens de Europese Parlementsverkiezingen.

prodemos.nl/gastlesmbo

ProDemos en Prinsjesdag

Foto: Bart van Vliet

De derde dinsdag van september 2018: de ‘minuutschoten’ worden afgevuurd op het Malieveld, de rode loper voor de Ridderzaal wordt nog snel gestofzuigd en binnen wachten 1000 mensen op de koning en de troonrede. Wat deed ProDemos dit jaar rondom Prinsjesdag? Een greep uit onze activiteiten.

KINDERMILJOENENNOTA

Defensie en Zorg grote ‘winnaars’

Een dag voordat de échte Miljoenennota aan het parlement werd gepresenteerd, reikte gelegenheidsminister van Financiën Aylin (11 jaar) het koffertje met de Kindermiljoenennota uit aan Henk Nijboer (Tweede Kamerlid PvdA).

De Kindermiljoenennota is tot stand gekomen doordat 9000 kinderen hun eigen Kindermiljoenennota hebben gemaakt tijdens ons educatieve

programma voor groep 7 en 8: ‘Ontdek het Binnenhof en Madurodam’.

PRINSJESBOEKENPRIJS

Vrijdag 14 september werd in de Eerste Kamer de Prinsjesboekenprijs 2018 uitgereikt aan Remieg Aerts voor zijn biografie *Thorbecke wil het*. De Prinsjesboekenprijs is de prijs voor het beste politieke boek. De andere twee genomineerden waren Femke Kauling-freks met *Straatpolitiek* en Gijs van Oenen met *Overspannen democratie*.

PRINSJESFORUM

Hoe worden gerechtelijke procedures en uitspraken begrijpelijker en toegankelijker? Het was een van de drie onderwerpen die werden behandeld tijdens het Prinsjesforum in de plenaire zaal van de Hoge Raad. President van de Hoge Raad Maarten Feteris, vicepresident van de Raad van State Piet Hein Donner en Paul Depla, burgemeester van Breda gingen met elkaar en het publiek in gesprek.

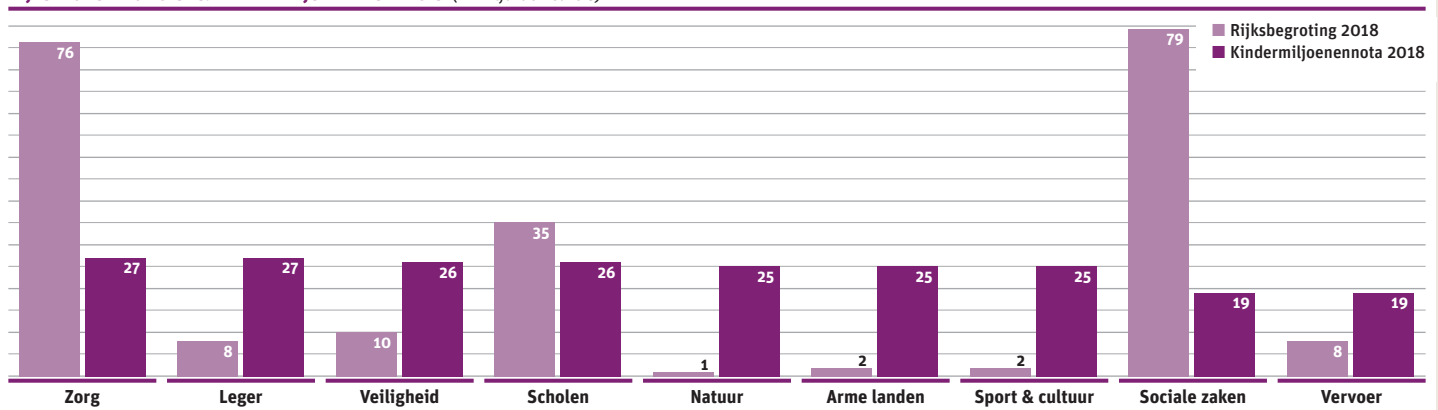
KINDERRIJK

Tijdens Prinsjesdag waren kinderen de baas in de Koninklijke Schouwburg. Ze knutselden, deden de Prinsjesdag-quiz, speelden ‘kroontje op, kroontje af’ en luisterden en keken naar de Kindertronrede en de échte Tronrede.

PRINSJESWANDELING

De zaterdag voor Prinsjesdag boden we speciale Prinsjeswandelingen aan: een wandeling langs de route van de glazen koets. Wil je zelf een keer deze wandeling maken? Ga dan rond het Binnenhof op zoek naar lantaarnpalen met een gouden kroontje op! Deze zijn namelijk alleen te vinden langs de route van de koets.

RIJKSBEGROTING 2018 vs. KINDERMILJOENENNOTA 2018 (in miljarden euro's)

Hoe, wat, waterschap?

Foto: Bart van Vliet

In aanloop naar de waterschapsverkiezingen op 20 maart 2019 ontwikkelt ProDemos in opdracht van de Unie van Waterschappen een gastles met interactief spel voor het vo en mbo om zo het werk van de waterschappen over het voetlicht te brengen.

Lesmateriaal over de waterschappen richt zich vaak op geografische aspecten, en is vooral geschikt voor de aardrijkskundedocent. Met deze nieuwe gastles, inclusief het interactieve spel, hebben de waterschappen ook materiaal dat aansluit bij maatschappijleer en burgerschap. Het spel wordt ook zonder gastles aangeboden, zodat docenten er zelf in de les mee aan de slag kunnen.

HET SPEL

Leerlingen werken in groepen die elk een fictief waterschap toegewezen krijgen. Eerst vormen ze hun eigen waterschapsbestuur, waarbij ze kunnen kiezen tussen verschillende partijen met ieder een specifiek belang. Dit bestuur krijgt vervolgens te maken met een aantal casussen waarover ze een beslissing moeten nemen. Natuurlijk

moeten ze daarbij de belangen van de partij in het achterhoofd houden! Kiezen ze er bijvoorbeeld voor om een dijk te vernieuwen, of behouden ze de oude dijk omdat toeristen die zo pittoresk vinden? Na iedere casus krijgen leerlingen te zien welke invloed hun keuze heeft op o.a. het landschap, de economie, waterveiligheid en duurzaamheid. Leerlingen krijgen of verliezen punten voor deze onderdelen, op basis van de keuzes die zij maken. Passen hun keuzes wel bij hun zelfgekozen bestuur?

DE GASTLES

Tijdens de gastles wordt eerst de werking van het waterschap behandeld en vervolgens spelen de leerlingen het spel. De gastdocenten zijn allemaal werkzaam voor het waterschap en getraind door ProDemos en de Unie van

Aanmelden

De gastlessen worden georganiseerd door de Unie van Waterschappen. Vanaf eind november 2018 kunnen docenten zich aanmelden via www.uvw.nl. In de digitale educatienieuwsbrief van ProDemos (prodemos.nl/nieuwsbrief) zullen we tegen die tijd de directe link doorgeven.

NB: Het spel wordt technisch ontwikkeld door het Tygron GeoDesign Platform.

Waterschappen in het geven van gastlessen. Denk aan educatie- en communicatiemedewerkers, bestuursleden of een dijkgraaf. Zij kunnen leerlingen uit eigen ervaring alles vertellen over het waterschap. Leerlingen krijgen tijdens deze gastles inzicht in de politieke/bestuurlijke werking van waterschappen en gaan in gesprek met mensen die hiervoor actief zijn.

Achter de schermen bij...

Gastlessen op locatie

Onze gastlesdocenten reizen heel Nederland door om lessen te verzorgen op het mbo en op het voortgezet onderwijs. De lessen gaan over onderwerpen als de rechtspraak, invloed uitoefenen, en de rol van de overheid (in de les 'Belastingbazen'). Gastlesdocent Daphne Paris geeft een kijkje achter de schermen.

Herinner je je allereerste gastles nog?

Zeker, al was dat 9 jaar geleden. Ondanks dat ik me tot in de puntjes had voorbereid, was ik toch zenuwachtig; de locatie was me onbekend en de klas natuurlijk ook. Maar het was een rustige groep en het ging hartstikke goed. Later ben ik ook drukke klassen tegengekomen met leerlingen die heel direct zijn, dat was in het begin wel even wennen.

Is er veel verschil tussen de lessen toen en nu?

Eigenlijk niet. De basis blijft om op een luchtige en leuke manier kennis te delen over democratie en rechtsstaat. We gebruiken voorbeelden uit de leefwereld van de leerlingen en zetten ze zelf aan het werk. Ik moet eigenlijk zo weinig mogelijk aan het woord zijn. Mbo-studenten mogen al (bijna) stemmen, dus daar haken we ook bij aan. Tijdens onze gastlessen over de rechtspraak zie je het duidelijkst dat leerlingen zich enorm inleven. Wat daarbij helpt is dat we toga's gebruiken. Je ziet leerlingen selfies maken, en ze stimuleren elkaar om écht mee te doen.

Leerlingen stimuleren elkaar om écht mee te doen.

Je woont in Amsterdam, geef je les door het hele land?

Ik probeer de totale reistijd onder de 3 uur te houden, maar vorige week was ik in Zeeland. Het is wel interessant om te zien dat er wat betreft participatie van de leerlingen eigenlijk geen verschillen tussen de regio's zijn. En ook niet tussen het voortgezet onderwijs en het mbo.

Ontwikkel je ook jezelf door het geven van gastlessen?

Ik weet steeds beter een balans te vinden tussen het leuk houden en het aangeven van grenzen. Dat je merkt dat

Daphne Paris (1981) heeft politicologie gestudeerd en heeft de docentenopleiding Maatschappijleer en -wetenschappen afgerond. Voor ProDemos is zij werkzaam als dagcoördinator van de Jongeren-gemeenteraad en als begeleider van gastlessen en andere programma's.

een les juist lekkerder gaat lopen als je even de orde hebt bewaakt. Ook ontwikkel ik me doordat ik twee keer per jaar door coaches van ProDemos wordt getraind.

Hoe zijn de reacties van de onderwijsinstellingen?

Ze reageren enthousiast en uit de feedback blijkt dat ze de lessen praktisch, helder en toegankelijk vinden. En ik word altijd heel gastvrij door ze ontvangen!

In 2017 kregen 17.387 vo-scholieren en 5.884 mbo-studenten een gastles via ProDemos.

Meer informatie? Stuur een e-mail naar gastles@prodemos.nl, bel 070-7570200 of kijk op prodemos.nl/voor-scholen.

De boze burger in Nederland

In oktober organiseerde ProDemos de collegereeks ‘Mijn woede is wet’. Op maandag 8 oktober was de aftrap met historicus **Jouke Turpijn**, met een terugblik op de geschiedenis van oproer en protest in Nederland.

Jouke Turpijn opende zijn college met een verwijzing naar wat er in 2015 gebeurde in Geldermalsen: een drukbezochte raadsvergadering die eindigde in vuurwerkbommen en geweld. Nederland is trots op zijn poldermodel, maar heeft moeite met de andere kant: die van conflict en geweld. Woede brengt ons in de war. Toch is woede niet nieuw, ook niet in Nederland. Hiervoor gaat Turpijn terug naar drie belangrijke conflictjaren: 1868, 1918 en 1968.

In **1868** diende L.W.C. Keuchenius de eerste motie van wantrouwen in. Tegenwoordig moet een minister dan aftreden, maar toen ontbond de koning juist de Tweede Kamer. Dit leidde tot een onwerkbaar situatie, met een Kamer die zich verzette en twee nieuwe verkiezingsronden, waardoor vanaf toen de vertrouwensregel is gaan gelden: een minister moet het vertrouwen genieten

van de Kamer, anders moet hij aftreden. Georganiseerde woede van het parlement.

In **1918** riep Troelstra in het parlement de revolutie uit. De revolutie mislukte en staat nu bekend als ‘Vergissing van Troelstra’. In de verhalen lijkt het of Troelstra in zijn eentje opereerde, maar dat is natuurlijk niet waar. Er speelde wel echt wat. En de protesterende anarchisten, socialisten en communisten hadden eigenlijk hele redelijke eisen, zoals afschaffing van de Eerste Kamer, demobilisatie, algemeen vrouwenkiezersrecht, aanpak van de woningnood en een werkdag van 8 uur. Veel van die eisen zijn later alsnog ingewilligd.

En dan **1968**. De hele wereld was op drift: Praagse lente, studentenopstanden in Parijs, de Black Pantherbeweging, de oorlog in Vietnam. En in

Foto: ProDemos

Nederland? Niets. De eerste uitzending van Fabeltjeskrant. Maar we hadden wel de provobeweging in 1966. En veel van de woede kwam later: denk aan de Maagdenhuisbezetting in 1969, de ‘Baas in eigen Buik’-beweging, de Nieuwmarktrellen in 1975. En dat ‘schizofrene’ moment in 1980, met de kroning van Beatrix: een feestelijk moment met 200 meter verderop zware rellen.

Sinds 2000 hebben de traditionele volkspartijen flink ingeboet aan gezag, en is het populisme gegroeid. Dat is gepaard gegaan met een radicale verandering in de stijl van politiek bedrijven: boosheid en woede worden veel directer naar voren gebracht dan voorheen. Mensen die veel moeite hebben met deze verandering van stijl, moeten bedenken dat woede ook in Nederland een lange geschiedenis heeft. Misschien kunnen zij zich troosten met dit dagboekcitaat van de liberaal Willem Hendrik de Beaufort uit 1901: *‘In den wedloop om populariteit moet ieder ernstig man het toch ten slotte tegen de schreeuwers afleggen.’*

De verslagen van alle colleges uit deze reeks zijn na te lezen op prodemos.nl/verslagen

Foto: Ton Toemen / HH

Foto: Caroline Dutrey

NECE-conferentie Marseille

Van 6 t/m 9 september vond in Marseille de NECE-conferentie plaats. Networking European Citizenship Education (NECE) bestaat uit Europese organisaties die activiteiten organiseren om burgerschapseducatie te bevorderen. ProDemos is een van de leden van NECE.

Dit jaar organiseerden wij tijdens de conferentie een gesprek met de focusgroep 'Parliaments & Citizenship

Education' en de workshops 'European Citizenship & EU funding' en 'Teaching the EU, new methods and perspectives before the EU elections in 2019'. In de laatstgenoemde workshop hebben we met deelnemers onze Engelstalige werkvormen over de Europese Unie geoefend en besproken.

Deze werkvormen zijn via prodemos.nl/eumaterial voor iedereen te vinden en gebruiken.

Themarondleidingen

Naast onze gewone rondleidingen door het Binnenhof en de parlementaire gebouwen biedt ProDemos sinds kort ook themarondleidingen. Deze gaan dieper in op een bepaald aspect van (de geschiedenis van) het Binnenhof.

POLITIEKE MOORDEN

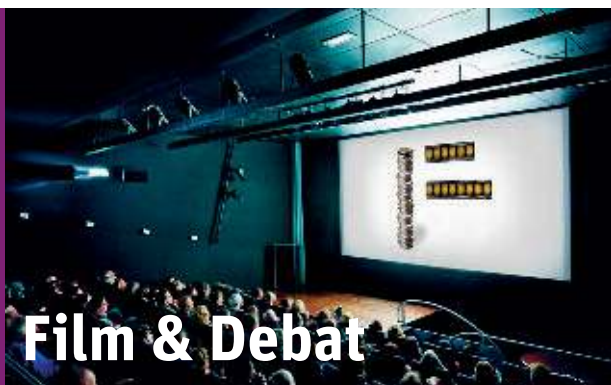
In voor een spannend verhaal? Loop dan met ons mee en hoor o.a. de gruwelijke geschiedenis van de gebroeders De Witt tijdens de rondleiding over politieke moorden.

POLITIEKE POWERVROUWEN

Wil je meer weten over de invloed van vrouwen in de politiek door de eeuwen heen? Tijdens de politieke powervrouwenrondleiding passeren o.a. Koningin Wilhelmina, Neelie Kroes en Kaat Mossel de revue.

De rondleidingen duren ongeveer anderhalf uur en worden een aantal keer per jaar georganiseerd. Houd onze website in de gaten: nieuwe themarondleidingen, over bijvoorbeeld het Binnenhof ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, zijn in ontwikkeling!

prodemos.nl/rondleiding

Film & Debat

Heerlijk een film kijken en daarna napraten over de inhoud? Elke maand vindt bij Filmhuis Den Haag 'Film & Debat' plaats. De komende edities zijn op 15 november en 20 december en hebben als thema respectievelijk burgerjournalistiek en (schijn)beveiliging.

15 NOVEMBER

BELLINGCAT: TRUTH IN A POST-TRUTH WORLD

Na 17 juli 2014 was al gauw de vraag: wie haalde vlucht MH17 neer? Die vraag bleek moeilijk te beantwoorden: de betrokkenen zetten alle middelen in om te verhullen wat er echt was gebeurd. Een groepje idealistische puzzelaars toog aan het werk om uit allerlei triviale informatiebronnen (zoals Google Earth en Facebook) beetje bij beetje de waarheid te achterhalen en het nep-nieuws te ontmaskeren. Ze noemden zichzelf Bellingcat. Zij waren het die bijna alle onthullingen deden rond de ramp van MH17. Bellingcat is inmiddels uitgegroeid tot een netwerk van burgerjournalisten

Publicaties

Voor de echte politieke boekenwurm hebben we twee verse leestips: 1.534 pagina's schoon aan de haak!

Thorbecke wil het

Winnaar van de

Prinsjesboekenprijs 2018

Vrijdag 14 september kreeg Remieg Aerts de Prinsjesboekenprijs 2018 voor zijn biografie over Thorbecke. Een vrije weergave uit het juryrapport:

“Thorbecke is de architect van een stelsel dat het niet alleen al meer dan anderhalve eeuw heeft uitgehouden, maar ook veel goeds heeft opgeleverd. Wij, zijn nazaten spelen het spel nog steeds volgens ‘zijn’ spelregels. Natuurlijk is

Thorbecke wil het in de allereerste plaats een (prachtige, te dikke) biografie. Daar valt niets op af te dingen. Maar met evenveel recht kan het worden gelezen als een analyse van onze parlementaire democratie.

Al lezend leren we Thorbecke kennen, wie hij was, wat hij wilde en wat hij vandaag nog kan betekenen.

Wie iets wil veranderen, verbeteren of zelfs vernieuwen, doet er goed aan het bestaande bestel te doorgronden. Waar anders te beginnen dan bij de man dankzij wie het is ontstaan? Daarom is Aerts' biografie meer dan actueel. Het hoort thuis op het nachtkastje, al is het niet een boek om bij in slaap te vallen.”

Remieg Aerts – *Thorbecke wil het; Biografie van een staatsman*. Prometheus, Amsterdam. 886 blz. € 49,99.

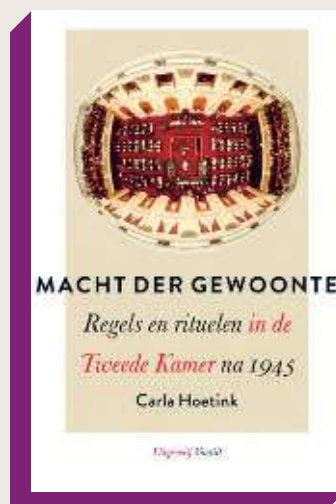
Macht der gewoonte

Prinsjesdag, het begin van het parlementaire jaar. Tijdens de opening in de Ridderzaal en de daaropvolgende debatten lijkt de politiek bijna theater. We zijn getuige van rituelen, tradities, routines. Al decennialang gaat het grotendeels op dezelfde manier. Is het allemaal één groot spel? Misschien, maar wel een spel met betekenis, laat Carla Hoetink zien in *Macht der gewoonte. Regels en rituelen in de Tweede Kamer na 1945*.

Hoe tegendraads iemand de wereld van het Binnenhof ook binnenstapt, elk nieuw Kamerlid ervaart direct de dwingende kracht van die omgeving. Wie erbij wil horen en wat wil bereiken kan zich niet aan de heersende cultuur onttrekken. Het beste voorbeeld is de communist Marcus Bakker. Aanvankelijk verguisd als revolutionair, groeide Bakker geleidelijk uit tot een ras-parlementariër die de regels van de Kamer tot in de puntjes beheerste. In de Tweede Kamer is zelfs een vergaderzaal naar hem vernoemd: een subtiele manier om nieuwe generaties mee te geven dat zelfs de grootste tegenstander van het systeem uiteindelijk bereid was zich te voegen.

Waar komen de regels en rituelen vandaan die de Kamer zo sturen? En wat is er de zin van? Onmiskenbaar is er in politiek Den Haag de laatste halve eeuw veel veranderd. Toch lijkt de Tweede Kamer van nu in veel opzichten nog op de Kamer die in 1945 haar werk hervatte. Ook dat wijst op de macht der gewoonte, die in dit boek wordt ontleed.

Carla Hoetink – *Macht der gewoonte; regels en rituelen in de Tweede Kamer na 1945*. Uitgeverij Vantilt. 648 blz. € 29,95

dat zeer serieus wordt genomen. De documentaire laat de mensen achter Bellingcat zien en geeft een inkijkje in de werkwijze van hun onderzoek naar de MH17-ramp.
prodemos.nl/agenda

Democratie in Debat

Film & Debat is onderdeel van Democratie in Debat, een debatreeks over de politieke actualiteit. Democratie in Debat is een samenwerkingsverband van ProDemos, Filmhuis Den Haag, het Montesquieu Instituut en Internationaal Perscentrum Nieuwspoor. Elke maand organiseren zij in politiek Den Haag het Actualiteitendebat, Film & Debat en het Politiek Café.

Foto: Sjoerd van der Hucht

Voorankondiging

Griffiersdag: 1 februari 2019

In samenwerking met de Vereniging van Griffiers organiseert ProDemos op vrijdag 1 februari 2019 een dag voor raadsgriffiers. Tijdens deze dag bespreken we de relevante ontwikkelingen, met extra aandacht voor de rol die de griffier kan hebben om de politieke betrokkenheid onder (oude en jonge) inwoners te vergroten.

Sprekers worden later bekendgemaakt. Neem voor vragen of suggesties contact op met Anna Domingo (a.domingo@prodemos.nl).

Datum: 1 februari 2019
Tijd: 10:00 – 16:00 uur
Plaats: Den Haag
Meer info: prodemos.nl/griffiers

AGENDA

Kijk voor de actuele agenda op prodemos.nl/agenda

NOVEMBER

- wo 7 **Politiek Café** met Mark Rutte
- vr 9 **Avondronleiding** Politieke Moorden
- ma 12 **Collegereeks** 'Democratie en burgerschap: van wetenschap tot in de klas'
- di 13 **Europe College:** lecture series about the future of the EU
- di 13 **Politiek Café** Zelfredzaamheid met de Ombudsman
- do 15 **Film & Debat:** *Bellingcat: Truth in a Post-truth World*
- ma 19 **Collegereeks** 'Democratie en burgerschap: van wetenschap tot in de klas'
- di 20 **Docentenreis** Brussel
- wo 21 **Docentenreis** Brussel
- do 22 **Boekpresentatie** 'Met de kennis van morgen' met o.a. Kim Putters
- ma 26 **Collegereeks** 'Democratie en burgerschap: van wetenschap tot in de klas'
- di 27 **Europe College:** lecture series about the future of the EU

DECEMBER

- di 4 **Europe College:** lecture series about the future of the EU
- wo 5 **Actualiteitendebat**
- ma 10 **Collegereeks** 'Democratie en burgerschap: van wetenschap tot in de klas'
- di 11 **Politiek Café**
- do 20 **Film & Debat:** *De beveiligers. Zij kijken. Wij worden bekeken.*
- vr 28 **Kinderrijk**

Op de hoogte blijven van onze activiteiten en evenementen? Meld u dan aan voor de digitale Activiteitenladder, onze maandelijkse nieuwsbrief. prodemos.nl/nieuwsbrief

Docentendag Maatschappijleer 2019

De Docentendag Maatschappijleer is de jaarlijkse vakconferentie voor docenten maatschappijleer, -kunde, -wetenschappen én burgerschap.

Donderdag 14 februari vindt het avondprogramma plaats bij de Eerste Kamer. Vrijdag 15 februari wordt de Docentendag gehouden in de Grote Kerk van Den Haag en bij ProDemos. De dag begint met een openingslezing, hierna

volgen twee rondes waarin u kunt kiezen uit workshops, lezingen en excursies. De derde ronde is een afsluitende plenaire sessie.

De Docentendag wordt georganiseerd samen met de Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer.

Inschrijven kan vanaf maandag 3 december 2018 op prodemos.nl/docentendag.

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
www.prodemos.nl

Deze nieuwsbrief is een uitgave van ProDemos en verschijnt 5x per jaar. Abonneer u gratis op prodemos.nl/nieuwsbrief

Redactie
Afd. Communicatie
Basisontwerp
Studio Duel
Lay-out
Puntspatie [bno]
Druk
Bendion Mailsupport BV

